

קו בדרך הלימוד של רבינו חיים מוולוז'ין

מן המפורסמות, שדרך-הלימוד של ישיבת וולוז'ין — אשר התוותה על-ידי מיסדה הגדול, רבינו חיים מוולוז'ין זצ"ל, בעקבות רבו הגדול הגר"א זצ"ל — היתה הדרך הישרה, שאינה מכוונת לחדודא בעלמא, אלא לבירור אמיתה של תורה.

אותה שאיפה עוברת כחוט-השני בכל גדולי וולוז'ין; ואף-על-פי-כן נשאה דרך הלימוד של כל אחד מהם אופי מיוחד. כי אף בדרך הישרה — יש שבילים שונים; אף בבירור האמת — יש כיוונים שונים: יש המתאמץ לברר אמת — מתוך תשומת-לב לענין פלוני, ויש — מתוך תשומת-לב לענין אלמוני.

אף אצל רבינו חיים מוולוז'ין יש למצוא קו מיוחד לו, תשומת-לב למשהו מיוחד, והוא — הסגנון. כי הצטיין רבינו חיים בחוש סגנוני. תשובותיו בהלכה מצטיינת בסגנון בהיר, מדויק ומצומצם. ואף בדרך-לימודו היה מדייק מאוד, כפי הנראה, בלשון הגמרא, והיה שם לב לסגנונה, לשם בירור הפשט האמיתי והכונה האמיתית שבדברים. וכך רואים אנו אותו בתשובותיו, כשהוא מברר הלכה — מתוך התבוננות ותחושה בסגנון-הגמרא.

הדבר מתבלט באחת מתשובותיו שכונסו בספר „חוט המשולש“ * (סימן א), בה הוא נושא ונותן ב„סוגיא דציפתא“ שבקידושין יב, ב.

הגמרא דנה בסוגיא זו בענין „ההוא גברא דקדיש בציפתא דאסא, אמרו ליה: והא לית בה שוה פרוטה, אמר להו: תיקדוש בארבע זוזי דאית בה — שקלתא ואישתיקא“. וכאן מתעוררת שאלה: האם שתיקתה כהודאה שמסכימה היא להתקדש בארבעת הזוזים, והריהי מקודשת; או שמא אין דעתה להתקדש אלא במחצלת עצמה — ואזי אינה מקודשת, כיון שאין המחצלת שוה פרוטה.

וכתשובה לשאלה זו — „אמר רבא: הוה שתיקתא דלאחר מתן-מעות וכל שתיקתא דלאחר מתן-מעות — לאו כלום היא.“ — שתיקתה אינה

• שו"ת „חוט המשולש“ — והם מהגאון האמתי וכו' וכו' כש"ת מו"ה חיים נ"ע. האב"ד ור"מ דק"ק וולוז'ין, ומחתנו הגאון הגדול מו"ה הלל נ"ע וכו', ומנכדו הגאון המפורסם חו"פ אליעזר יצחק נ"ע, וכו' וכו' (וילנא, תרמ"ג).

מעידה על הסכמתה, כי בשעה שקבלה את המחצלת — לא ידעה על הזווים הצרורים בה, ועתה — „לאחר מתן-מעות“ — כשנודע לה על הזווים, אין ראייה משתיקתה שהיא מסכימה להתקדש — „דהאי דשתקה משום דלא איכפת לה, מימר אמרה: מעיקרא לאו אדעתיה דהכי קבלתינהו“ (רש"י), כלומר: כיון שמתחילה לא קבלה את המחצלת על-דעת הזווים הצרורים בה ולא כיונה להתקדש בהם — אין היא רואה צורך למחות עתה על דברי הנותן, האומר: „תיקדוש בארבע זווי“, כי סבורה היא שבין כה וכה — אינה מקודשת.

ורבא מביא ראייה לדעתו מדברי ברייתא: „אמר רבא: מנא אמינא לה? — דתניא: „אמר לה: כנסי סלע זו בפקדון, וחזר ואמר לה: התקדשי לי בה בשעת מתן מעות — מקודשת; לאחר מתן מעות (= אם אמר לה שתתקדש בסלע זה, לאחר שהסלע בא לידה): רצתה — מקודשת, לא רצתה — אינה מקודשת“. — ורבא שואל: „מאי, רצתה? ומאי, לא רצתה? — אילימא: רצתה“ — דאמרה: „אין, לא רצתה“ — דאמרה: „לא“ — מכלל דרישא, כי אמרה, „לא“ — נמי הוּוּ קדושין (ברישא, כשהנדון הוא שאמר שתתקדש לו באותו סלע — „בשעת מתן מעות“, ובו אין הברייתא מחלקת בין „רצתה“ ל„לא רצתה“ — משמע שהיא מקודשת אפילו אם לא רצתה, כלומר — אם אמרה: „לא!“) — אמאי? והא קאמרה: „לא!“ — אלא לאו, רצתה“ — דאמרה: „אין, לא רצתה“ — דאשתיקה משתקה (וע"כ מקודשת היא אם דיבר עמה על-זאת בשעת מתן-מעות; אבל לאחר מתן מעות — אם, לא רצתה, כלומר: אם שתקה — אינה מקודשת), ושמע מינה: שתיקה דלאחר מתן מעות — ולא כלום היא!“ — ורבא מוכיח מכאן, שגם במקרה של „צפתא דאסא“ — אינה מקודשת, כיון שהיתה שם שתיקה לאחר מתן-מעות. אך בגמרא מובאת דעה, הרוצה לסתור את ראיתו של רבא: „קשו בה בפום נהרא, משמיה דרב הונא בריה דרב יהושע: מי דמי? (= האם דומה ענין „כנסי סלע זה בפקדון“ וכו' — לענין „צפתא דאסא“?) התם — בתורת פקדון יהבינהו ניהלה, סברה: אי שדינא להו ומתברי — מחייבנא בהו, (ועל-כן אינה זורקת את הסלע, ואין ראייה מזה שהיא מחזיקה בסלע ושותקת — שמסכימה היא להתקדש); הכא בתורת קדושין יהבינהו ניהלה, ואם איתא דלא ניחא לה — לשדינהו“ (שהרי לא תהיה חייבת לשלם, כיון שלא קבלה זאת כפקדון, והיות ולא זרקה — ודאי רוצה היא להתקדש בזה). אך מיד מובאת בגמרא פירכא על סתירת ראייה זו: „פריך רב אחאי: אטו כוליהו נשי דינא גמירי? — ה"נ סברה: אי שדינא להו ומתברי — מיתחייבנא באחריותיהו“, — יתכן שגם במקרה של „צפתא דאסא“, שהאשה

קיבלה בתורת קידושין — חוששת היא שמא תהיה חייבת לשלם אם תזרק
מה שקבלה ועל כן אינה זורקת ואין זה מוכיח על רצונה להתקדש.
בבירור סוגיא זו על ארבעת חלקיה: (א) דעת רבא; (ב) ראית רבא;
(ג) סתירת הראיה; (ד) פירכת הסתירה — עוסק רבינו חיים מוולוז'ין באותה
תשובה בקשר לשאלת הלכה למעשה.

ראשית כל, מסיק הוא את המסקנה ההגיונית הפשוטה, שלפי מה שמפרש
רבא את דברי-הברייתא, שאם אמר לה בשעת מתן מעות שתתקדש באותו
סלע — מקודשת אפילו אם שתקה, ואפילו אם לכתחילה נתן לה את הסלע
בתורת פקדון, — הרי ודאי שאם נתן לה מתחילה לשם קידושין, ושתקה
— כל שכן שהיא מקודשת.

ומתוך כך הוא דן בדברי הרמ"ה, שכתב, ש"אם זרק לה קדושין לתוך
חיקה, ושתקה — אינה מקודשת", והדברים תמוהים, שהרי מסוגיתנו מוכח
שמקודשת היא אם שתקה בשעת מתן-מעות, אם נתנו אלה לשם קדושין
באותה שעה.

ואכן, הט"ז והב"ח מעמידים את דברי הרמ"ה, שהם דוקא אם ניערה
הקדושין מחיקה. אך רבינו חיים אינו מסכים לזה, כיון ש"דעת הרמ"ה —
ברור מלול, דבאישתיקא לחוד לא סגי", — אין הרמ"ה מזכיר ניעור, אלא
שתיקה בלבד.

לכאורה, אפשר היה לומר — אומר ר' חיים — שהרמ"ה מדייק מלשון
הגמרא בענין הציפתא: "שקלתא ואישתיקה" (= לקחה ושתקה), הרי שאם
גם היתה השתיקה בזמן שלקחה, כלומר: בשעת מתן מעות — אין היא
מוכיחה על רצון להתקדש.

אלא שאין מסתבר, לדעת ר' חיים, שמה שנאמר כאן: "שקלתא" —
הכוונה היא ל"לקחה", אלא כמו שפירש רש"י — שהכוונה שהחזיקה ולא
זרקה; ואין זה דומה ל"שקלתיה" שבסוגיא שאחרי "סוגיא דצפתא", הדנה
בענין "ההיא איתתא דהוה קא מזבנה וורשכי, אתא ההוא גברא, חטף ורשכא
מינה, אמרה ליה: הבה ניהלי, אמר לה: אי יהיבנא לך — מיקדשת לי?
שקלתיה ואשתיקה, ואמר רב נחמן: יכולה למימר: אין, שקלי — וידי
שקלי (= כן, לקחתי — ושלי לקחתי) — ולא לשם קידושין ועל כן אין
הקידושין חלים"; כאן יש לומר, לדברי ר' חיים, שה"שקלתיה" הוא דוקא,
כלומר: שלקחה ממש, ובשעת הלכיהא אמר שתתקדש לו, ושתקה —
ואעפ"כ אינה מקודשת.

ומענינת ההוכחה שמביא ר' חיים לכך — מתוך דיוק בלשון:
כיון שהגמרא מוסרת לנו את הטענה שיכולה האשה לטעון — בלשון

זה: "אין, שקלי — ודידי שקלי"; והרי זה דומה ללשון הגמרא בעניין הידוע של "נסכא דרב אבא", ששם נאמר: "ההוא גברא דחטף נסכא מחבריה — אמר: אין, חטפי — ודידי חטפי" (בבא-בטרא לג:; שבועות לב:; מו.) — וכמו ששם, חלקו הראשון של המשפט: "אין, חטפי" — הוא סבה המחייבת את החוטף, שהרי סתם חטיפה מיד מישאו — היא גולה ממש, והחלק השני של המשפט — הוא הסיבה הפוטרת: "דידי חטפי" — את שלי לקחתי ועל כן אינני גולן ופטור אני, — כך גם כאן: החלק הראשון "אין, שקלי" — הוא סיבה לחלות הקידושין (כשם ש"אין, חטפי" — הוא סיבה לאי-חלות הקידושין) ורק החלק השני: "ודידי שקלי" הוא חיוּב־השבת־הגולה; ואם כן, אם נאמר גם כאן שהכוונה ב"שקלתי" היא שהחזיקה בידה ולא זרקה, אבל הלקיחה היתה לפני שאמר לה שתתקדש — הרי זו שתיקה לאחר מתן־מעוֹת ואין הקידושין חלים אפילו בלא טענת "ודידי שקלי", וכיון שרואים אנו שעצם הלקיחה — אלמלא העובדה שלקחה את שלה — היתה גורמת לחלות־הקידושין — הרי ודאי שמדובר כאן על לקיחה ממש, ו"שקלתי" דוקא.

והנה מסיק כאן רבינו חיים מסקנה להלכה, שאפילו שתיקה בשעת מתן־מעוֹת אינה מועילה, במקרה שלקחה את שלה. וכל זה מתוך תחושה דקה בסגנון הגמרא.

אכן, ביחס ל"שקלתא" שבסוגיא דציפתא, אומר ר' חיים שעל־כרחנו "שקלתא" לאו דוקא, אלא החזיקה בידה ולא זרקה; שהרי שם אמרו בגמרא, ששתיקתה היא "שתיקה לאחר מתן־מעוֹת" ולו היתה הכוונה ב"שקלתא ואישתיקה" ממש לקחה ושתיקה, הרי אז היתה זו שתיקה בשעת מתן־מעוֹת. ואם־כן, תמוהים עדיין דברי הרמ"ה, שאמר שאם זרק לה קידושין לתוך

חיקה ושתיקה אינה מקודשת, אף שזו שתיקה בשעת מתן־מעוֹת.

ומסביר ר' חיים, שדעת הרמ"ה היא שלא די שהוא יתן לשם קידושין, אלא צריך שהיא תקבל לשם קידושין ושיהא מוכח כן; והנה, אם אמר לה שתתקדש במשהו ואחר כך נתנו לה והיא לקחה ושתיקה מוכח שקיבלה לשם קידושין, אך אם זרק לה את הקידושין לחיקה ולא לקחתם מרצונה אינה מקודשת, אפילו אם שתיקה, כיון שאין הדבר מוכח שקיבלה לשם קידושין, שהרי הקידושין הגיעו לידה על־כרחיה. וכל זמן שאין הדבר מוכח שקיבלה לשם קידושין אין הקידושין חלים ואין כאן אפילו ספק־קידושין.

ואף כלל חשוב זה — מדייק רבינו חיים מתוך לשון הגמרא.

הוא מדייק מלשונו של רב הונא בריה דרב יהושע, המחלק בין "כנסי

סלע זה בפקדון" וכו' — לבין "צפתא דאסא": בפקדון חוששת היא לזרוק את הסלע מידה, פן תתחייב באחריותו ועל-כן אין החזקתה בו מוכיחה על רצונה להתקדש; אך במקרה של "צפתא דאסא", הן לא קיבלה לשם פקדון, ולא תתחייב באחריות — "ואי איתא דלא ניהא לה — לשדינהו". וכיון שרוב הונא אינו אומר בלשון ספק: "ואיכא למימר דהא דלא שדתינהו, משום דניהא לה הוא", אלא בלשון ודאי: "ואי איתא דלא ניהא לה — לשדינהו", משמע שלו לא היתה רוצה בקידושין — היתה בודאי זורקת ואם לא זרקה ודאי שרוצה היא בהם ולכן היא מקודשת; אבל לו היה לנו רק ספק אם רוצה היא — לא היה כאן אפילו ספק-קידושין.

ועוד ראייה מביא ר' חיים לדעתו ואף היא מדיוק בלשון. ראיתו היא מפירכת רב אחאי: "אטו כולהו נשי דינא גמירי? — ה"נ סברה: אי שדינא להו ומתברי — מתחייבנא באחריותיהו". — ומדייק ר' חיים ממילת "כולהו" — שיש נשים שיודעות את החילוק שבין פקדון לקידושין, אם גם לא כל הנשים. ואם כן הן יש מקום להסתפק שמא אשה זו היא מאותן שיודעות את הדין ולא זרקה מה שקבלה — משום שרצתה להתקדש; אבל כיון שלא כל הנשים יודעות את הדין — אין כאן הוכחה ברורה שמה שלא זרקה הוא משום שרצתה, כי שמא לא ידעה את הדין וחששה פן תהיה חייבת באחריות הדבר שהיא זורקת; וכיון שאין הוכחה על רצונה להתקדש — אין הקידושין חלים. — וכל זה מדייק ר' חיים ממילת "כולהו".

ועוד ראייה מביא ר' חיים, ואף היא מדיוק בלשון הגמרא — בענין אותו שחטף וורשכא מן האשה ושאל ממנה: "אי יהיבנא לך מיקדשת לי"? — והיא לקחה ממנו ושתקה. על זה אומר רב נחמן: "יכולה למימר: איך, שקלי וידי שקלי". אין הדבר ברור לנו שלקחה לא לשם קידושין, אך כיון שיכולה היא לטעון: "איך, שקלי וידי שקלי", כיון שיתכן שלקחה לא לשם קידושין, כי אין הוכחה שלקחה לשם קידושין, אינה מקודשת. וזה מדייק ר' חיים מלשון "יכולה למימר".

ועל פי זה מסביר ר' חיים את דברי הרשב"א בחידושיו, בענין עובדא דוורשכי, שכתב שאפילו "אם אומרת שלשם קדושין קבלה — לאו כלום היא". ור' חיים מסביר: "והיינו טעמא, דכיון דיכולה למימר: "ידי שקלי" — ליכא הוכחה דלשם קידושין קבלה".

ואם-כי הר"ן מסביר שטעמו של הרשב"א הוא "משום דשמו חכמים דעתה דלא ניהא לה אלא בדשדיך" — דוחה רבינו חיים הסבר זה ואומר: "שלא בדקדוק כתב כאן ועם היות שדבריו לנו לעינים בכמה דיני, וכן בסוגיא דוורשכי גופא, הא דמקודשת בשדיך — ודאי הוא מטעם דשמו

חכמים דעתה, אבל הא דאינה מקודשת בדלא שדיך — לאו משום דשמו חכמים דעתה הוא, דא"כ לא הוי אתי שפיר לישנא דיכולה למימר (כי מלשון זו משמע שאין כאן שומת-דעת ודאית שאינה רוצה להתקדש, אלא שהיא יכולה לומר כך, כלומר: יתכן שאינה רוצה להתקדש), אלא כדכתיבנא: משום דיכולה למימר: 'דידי שקלי' — ליכא הוכחה.

הרי שדיוק בלשון הגמרא, במלים: "יכולה למימר" — רב תקפו בעיני ר' חיים, עד-יכדי לדחות את דברי הר"ן. אך כיון שסוף-כל-סוף הר"ן הוא הר"ן, מוסיף ר' חיים ואומר: "ויש לישב את דברי הר"ן שיהיו מדוקדקים קצת ואין רצוני להאריך"...

ואין ר' חיים נושא פנים אף לרמ"א, שכתב בהגהותיו (אבן-העזר, סי' כח), בדין מי שקידש את האשה בחפץ שגזל ממנה, ושתקה, שאינה מקודשת, וזה לשונו: "ואינה נאמנת לומר שבתחילה קבלה לשם קדושין". על זה מעיר ר' חיים: "וכן הרמ"א לא דקדק בלשונו, שכתב: 'אינה נאמנת' — דלאו משום דלא מהימנא הוא, אלא דלא מהני משום דלא מוכחא מילתא".

ועוד דיוק-לשון מענין מדייק רבינו חיים בסוגיא זו:

לכאורה, באה פירכת רב אחאי ליישב את דברי רבא, ולכאורה יש לומר שרבא סובר כרב אחאי, שכיון דלאו כולהו נשי דינא גמירי — אין ראייה ממה שלא זרקא מה שנתן לה, שרוצה היא להתקדש, כיון שיתכן שהיא חוששת שאם תזרק תהיה חייבת באחריות, כמו בפקדון.

אך ר' חיים מפרש, שדברי רב אחאי אינם באים ליישב את דברי רבא, והוא מדייק זאת מלשון הגמרא: "פריך רב אחאי", משמע שאין כאן ישוב דברי רבא, אלא פירכא על קושיתו של רב הונא בריה דרב יהושע. פירכת רב אחאי באה להראות, כי אין מקום לקושית רב הונא, אפילו לשיטתו. אך לשם ישוב שיטת רבא אין צורך בפירכא זו. רבא סובר, שאפילו אם נניח שכל הנשים יודעות שלא תהיינה חייבות באחריות, אם תזרקנה מה שקבלו לא בתורת פקדון — גם אז לא תהיה אי-הזריקה מוכיחה על רצון להתקדש. יתכן שאין האשה סוברת שיחולו הקדושין אם תחזיק בידה מה שקיבלה, שהרי לא ידעה בזמן הקבלה שצוררים ארבעה זווים במחצלת, ואם כן — לא קבלתם לשם קידושין, ולכן אינה רואה צורך לזרוק, ואין אי-הזריקה מוכיחה על רצונה להתקדש — כשם שהשתיקה לאחר מתן-מעוה אינה מוכיחה על-כך.

והי דעת רבא. אך דעת רב הונא בריה דרב יהושע היא, שאי-הזריקה — מוכיחה על רצון להתקדש; ורק במקרה שיש לתלות את אי-הזריקה בזה שהיא חוששת פן תהיה חייבת באחריות, כגון שנתן לה תחילה לשם

פקדון — אז אין אי-הזריקה מוכיחה על רצון להתקדש; אך במקרה כגון „צפתא דאסא“, שנתן לה לא לשם פקדון — מעידה אי-הזריקה על רצון להתקדש.

ורב אחאי מקשה, שאפילו לשיטת רב הונא בריה דרב יהושע — אין אי-הזריקה שבעובדה דציפתא מוכיחה כלום, כי אפשר שגם כאן חוששת היא שמא תהיה חייבת באחריות — באשר: „אטו כולהו נשי דינא גמירי?“ ועליכן נאמר בגמרא: „פריך רב אחאי“, כי אין זו אלא פירכא על קושית רב הונא בריה דרב יהושע ולא ישוב שיטת רבא. דוגמאות אלו, דיין כדי להראות כמה הרבה רבינו חיים מוולוז'ין לדייק בלשון הגמרא ובסגנונה לשם בירור אמיתה של-תורה.

אמר המחבר: המאמר דלעיל נדפס לראשונה ב„סיני“, חוברת קמ"ג, כסלו תש"ט. ובחוברת שלאחריה — קמ"ד, טבת, תש"ט — בא החכם המובהק ר' שאול חנא קוק ז"ל כתנא דמסייע לי. ואלה דבריו:

ש"ח קוק

לדרך הלימוד של ר' חיים מוולוז'ין

בקשר למאמרו של מר צבי קפלן (סיני, חוברת קמג) בנוגע לדרך הלימוד של ר"ח מוולוז'ין, הנני מוצא לנכון לפרסם קטע ממכתב שכתב ר' חיים לבנו ר' יוסף.

את הקטע העתקתי בימי ילדותי, כשלמדתי בעיר לוצין, מתוך כתב-יד של זקנינו הגאון ר' בער מאוטיאן (אבי הגאון ר' מרדכי גימפל יפה):

„מחמת כי תלמוד תורה הוא מהדברים הצריכים חיזוק, לא מנעתי מלחזק אותך ולזרז למזורו. שתזרז ללמוד בזריזות וחשק גדול, כי מה שלומדים בעצלות כל היום יכולים בזריזות בכמה שעות ללמוד כן. והגיון לבך יהיה תמיד בד"ת אף בעת האוכל ועל משכבך רעיונך יהיה בד"ת. ותלמודך יהיה בד"ת עד שתהיה ד"ת שגונים בפיך. ורק לדקדק בשוב הדעת פעם אחת, ועי"ז נזכור אי"ה. וגם אשר יקשה בפעם ראשון יתורץ בפעם שני בעת חזרתך בדיוק. גם העיקר לאחוז בסברא ישרה, ואשר אינה ישרה לאמיתתה של תורה אף אם מחודדת, אותה תרחיק, וכד דייקת שפיר תשכח שכל גדולי הראשונים והאחרונים לא נשתבחו אלא בסברא ישרה, כל הישר בסברא גדול מחבירו. וחלילה חלילה שלא להשיב בקינטור לשום אדם בפלפול אם הסברא לא יכשר בעינך, כי אין ב"א דומין זה לזה, וזאת היתה

מדת ב"ה שהיו שונים גם דברי חבריהם. אך להקדים שלום ולהשיב בנחת עם כל. ושלא להתייחר נגד שום אדם בשום דבר, כי זולת אשר בעת גבהות הלב נקרא אדם תועבה ורמה, כי לא נתקבל מאן דיהיר. יזהירנו וישמרנו ד' מינה ומקצתה (ע"כ שלח אדמו"ר הגאון האמיתי וצדיק יסוד עולם מרנא חיים שט"ע (?) המעתיק) לבנו הרב הגדול הצדיק מוהר"ר יוסף משערעשאב זלה"ה).

משנתו של הגאון ר' יוסי בר מבריסק

רובי-תורתם של ראשי-ישיבות — תורה שבעל-פה היא, הנאמרת בשיעורים לפני התלמידים, מתבארת ומתפרשת בהם. חלק גדול ממשנתם של ראשי-ישיבות אינו נכתב כלל. ואף זה שנכתב — לא תמיד מובע בכתיבתו כל מה שהיה בו כשנאמר בעל-פה, פנים אל פנים, כשהרב רואה לנגד עיניו, בהבעת פני תלמידיו, בשאלותיהם והערותיהם, אם מבינים הם וכי-צד מבינים הם את הדברים, ובהתאם להבנתם או אי-הבנתם — מתאמץ הוא להביע את דבריו בדיקנות, בבחירות ובהסברה יסודית. על-כן אי-אפשר ליתן הערכה שלמה וממצה על משנתו של ראשי-ישיבה גדול — על-פי ספריו בלבד.

ובוודאי שכלל זה כולל אף את ר' יוסי בר. הן שנים רבות היה ר' יוסי בר ראשי-ישיבה בוולוז'ין והיה מגיד שעורים בישיבה פעמים אחדות בשבוע. וודאי ששעורים אלה הכילו דברי-תורה מופתיים לרוב ובוודאי שלא כולם נכנסו לספרו "בית הלוי", אבל מכיון שאנו לא שמענו באוזנינו את שעוריו של ר' יוסי בר ואין תכנם ידוע לנו ואף כתבי-היד שהניח אחריו אינם ידועים לנו ואין לנו גישה אליהם — אין אנו יכולים לדון על משנתו, אלא מפי כתביו הנדפסים, על-פי מה שאנו מוצאים ב"בית הלוי" על כל חלקיו, בהלכה ובאגדה.

חלקי ההלכה של "בית הלוי" הוכתרו בשם "שאלות ותשובות" — כרשום בשערים, אף-על-פי שאינם מכוונים — על כל פנים בחלק א — לפסק הלכה למעשה, כדברי הרב המחבר בהקדמתו לחלק א: "וזאת הסיבה אשר לא כתבתי סיום ההלכה היוצא מדברי בסוף כל סי' כי יראתי פן אכשל... כי הורגלתי לחדד התלמידים ומי יודע אם אין חידודה קודם ללבונה של הלכה". — אכן: לא "תשובות" לפנינו, המכוונות להסיק מסקנות למעשה — אלא "חדושים", שלא מסקנתם עיקר, אלא הם עצמם, ברוב חריפותם